

UŽÍVÁNÍ NÁVYKOVÝCH LÁTEK

MUDr. Miroslava Zavřelová
Ústav ochrany a podpory zdraví
Lékařská fakulta Masarykovy univerzity

Vývoj závislosti

⌘ **abusus = systematické užívání**

X

příležitostné (rekreační) užívání

⌘ **závislost:**

psychická

fyzická

Závislost

⌘ **psychická –**

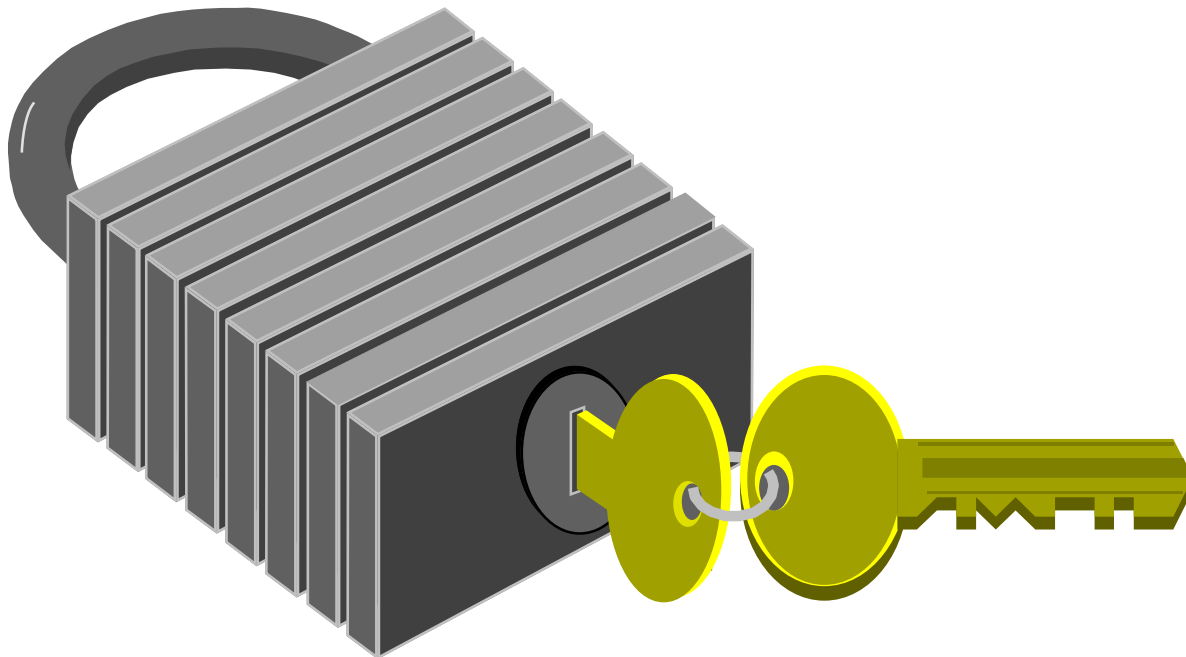
nutkavá touha po opakování prožitku

⌘ **fyzická –**

droga zabudována do metabolických dějů - při nedostupnosti drogy se rozvíjejí somatické obtíže (abstinenční syndrom)

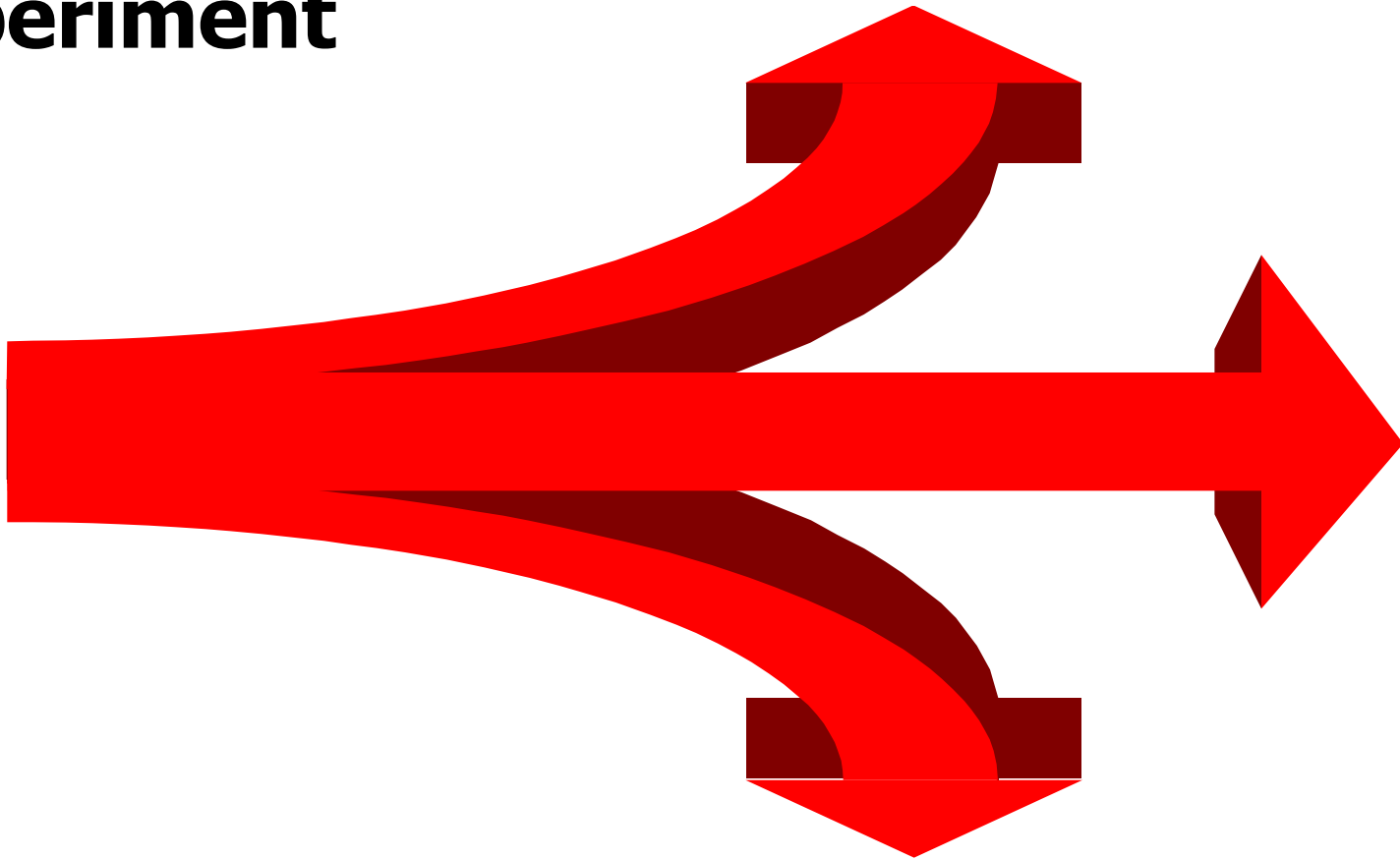
Vývoj fyzické závislosti

- ⌘ fyzická závislost - princip klíče a zámku

Vývoj závislosti

Experiment

Vývoj závislosti

Závislost se vyvíjí při splnění podmínek genetických, psychologických i vlivu prostředí.

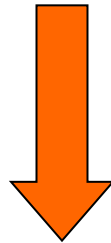
Psychické příčiny závislosti

- ⌘ **citová labilita, citová nezralost, nedůvěřivost, komplexy méněcennosti, nezralost v praktickém úsudku**
- ⌘ **zvýšené sebevědomí s tendencí k radikalismu**
- ⌘ **hlavní zájem zaměřen na materiální požadavky, nedostatek vnitřních norem, narušená hierarchie hodnot**
- ⌘ **nedostatek odpovědnosti, ohleduplnosti, smyslu pro povinnost, neschopnost se rozhodovat, neschopnost plánovat**

Tolerance

**změna receptorového systému
(zvýšení počtu receptorů) je příčinou
rychlejšího odbourávání drogy**

potřeba stále vyšších, častějších dávek

Abstinenční syndrom

**soubor subjektivně velmi nepříjemně
prožívaných somatických příznaků,
někdy život ohrožujících, různých
podle stupně závislosti a podle druhu
zneužívané látky**

**(např. křeče, třes, pocení, husí kůže,
průjmy, intenzivní bolesti hlavy)**

Suspektní příznaky zneužívání

- ⌘ náhlá nebo pozvolná změna chování
- ⌘ změna slovníku, specifický slang
- ⌘ změna kamarádů
- ⌘ změna oblékání
- ⌘ ztráta zájmů a koníčků
- ⌘ zvýšená potřeba peněz
- ⌘ nebývalé ztráty osobních věcí

Suspektní příznaky zneužívání

- ⌘ neadekvátní únava, vyčerpání
- ⌘ zvýšená potřeba spánku, zejména ve dne
- ⌘ nespavost, přerušovaný spánek
- ⌘ nechutenství nebo „vlčí hlad“
(x anorexie, bulimie)
- ⌘ objektivní pokles váhy
- ⌘ zarudlé oči, kašel, rýma

Jasně příznaky zneužívání

- ⌘ nesmyslná aktivita**
- ⌘ excitace x těžký útlum, apatie**
- ⌘ zrychlená, drmolivá, setřelá řeč**
- ⌘ grimasy v oblasti úst**
- ⌘ poruchy motoriky**
- ⌘ dezorientace v prostoru, v čase a osobách**
- ⌘ zápach (toluen, pervitin, marihuana)**

Jasně příznaky zneužívání drog

Zornicové reakce:

⌘ mydriáza (rozšířené zornice)

⌘ mióza (špendlíkovitě zúžené zornice)

Současná drogová scéna

⌘ 1. místo alkohol

⌘ 2. místo nikotin

**⌘ 3. místo hypnotika, sedativa,
analgetika**

Současná drogová scéna

**experimentální a příležitostné užívání
drog (především marihuany, extáze a
jiných syntetických drog)**

x

**problémové užívání drog (dlouhodobé
a pravidelné - především injekční
užívání heroínu a pervitinu)**

Současná drogová scéna

problémové užívání drog se v posledních letech stabilizovalo a počet uživatelů klesá

x

experimentální a příležitostné (rekreační) užívání drog se zvyšuje, zvláště mezi dospívající mládeží

Současná drogová scéna

⌘ **marihuana**

⌘ **extáze**

⌘ **těkavé látky: toluen, lepidla**

⌘ **pervitin**

⌘ **heroin a ostatní opiáty, fentanyl**

⌘ **sedativa, hypnotika**

⌘ **halucinogeny: LSD, lysohlávky,
durman**

Marihuana

- THC = delta – 9 - tetrahydrokanabinol
- nejčastějším způsobem aplikace je kouření
- psychický účinek vyvolá vykouření 0,25-1,0 g marihuany
- **účinek při kouření po 15 minutách, při p.o. užití do 30 minut**
- **doba účinku při kouření asi 3 hodiny, při p.o. užití 6 hodin**

Marihuana

- **Časné příznaky užívání:**

zarudlé oči, zrychlený puls, bolesti na prsou, kašel či sucho v ústech, hlad, pach potu po spálené trávě, únava, nezájem, kolísání nálad, podrážděnost, zhoršená schopnost soustředění, horší prospěch, chladné končetiny

- **Pozdní příznaky:**

horší postřeh, horší paměť, nepravidelný menstruační cyklus, zhoršená obratnost, zhoršení orientace v prostoru a čase, ztráta zájmů, citové otupění, ztráta hodnot...

Amfetaminy

⌘ **pervitin** (metamfetamin)

⌘ **extáze = MDMA**

3,4-methylenedioxyamfetamin

Všechny tyto deriváty amfetaminu a mnohé další se souhrnně nazývají **amfetaminy**.

Pervitin

⌘ **stimulační účinky**

⌘ **podání nitrožilní, šňupání**

⌘ **prekurzorem efedrin**

(vyrábí se z kompozitních léků)

Pervitin

Časné příznaky užívání:

zrychlený tep, rozšířené zornice, neklid, podrážděnost, vzrušení, třes, podezíravost, úzkost, po odeznění účinku drogy útlum a deprese

Pozdní příznaky:

nespavost, pocity pronásledování (paranoidní stav), halucinace, podivné chování, horečky, pocení, vyrážky(akné), bolesti hlavy, poruchy vidění, častější úrazy...

Extáze

MDMA

3,4 - methylenedioxyamfetamin

⌘ **forma: tablety**

⌘ **nástup účinku za 30 až 90 minut**

⌘ **trvání účinku: 6 - 12 hodin**

Extáze

- ⌘ Extáze byla v roce 1913 patentována německou firmou MERCK.
- ⌘ Zpočátku se volně prodávala jako prostředek na hubnutí, později se s úspěchem využívala v manželských poradnách, v rodinné terapii nebo jako prostředku, který napomáhá obnovení důvěry ve vztazích mezi lidmi.
- ⌘ V osmdesátých letech byla zařazena do seznamu zakázaných látek.

Extáze

- ⌘ **stimulační a empatogenní účinky**
- ⌘ **intenzivní vnímání**
- ⌘ **odstranění zábran, usnadnění komunikace**
- ⌘ **afrodiziakální účinky**
- ⌘ **snížená soudnost**
- ⌘ **nejsou přítomny děsivé halucinace a paranoidní představy**

Extáze

Příznaky užívání:

rozšířené zornice, nystagmus

**bezděčné svírání žvýkacích svalů (tik
v oblasti úst)**

zvýšení krevního tlaku

zrychlený tep

Náhražky extáze

- ⌘ **stejný nebo podobný vzhled tablet**
- ⌘ **levnější substance**
- ⌘ **pomalejší nástup účinku**
- ⌘ **velmi prodloužené trvání účinku- 18 hod**
- ⌘ **halucinogenní účinky**
- ⌘ **hluboké poruchy vnímání**
- ⌘ **subjektivně nepříjemné pocity**

Náhražky extáze

⌘ pomalejší nástup účinku (za 2 - 4 hodiny)

relativní riziko předávkování

⌘ **riziko serotoninového syndromu**

Serotoninový syndrom

Co je serotonin? Tzv. „hormon dobré nálady“

⌘ neurotransmitter - zajišťuje přenos vzruchů na synapsích neuronů

⌘ Extáze působí zvýšené vyplavení serotoninu

a současně blokuje jeho odbourávání

nadbytek serotoninu

Serotoninový syndrom

- ⌘ přehřátí organismu, extrémní tělesná teplota**
- ⌘ dehydratace, ztráty minerálů**
- ⌘ svalové spasmy až křeče**
- ⌘ event. poruchy vědomí**

Low midweek

**důsledek vyčerpání veškerých zásob
serotoninu**

**druhý až třetí den po požití extáze
nastupuje deprese, nechut'
pracovat, apatie**

Heroin

- ⌘ **nejčastěji používaný opiát**
- ⌘ **polosyntetický derivát morfinu**
- ⌘ **nástup účinku po nitrožilní aplikaci je velmi rychlý a intenzivní, stav příjemného opojení však trvá jen asi 15 minut, potom se toxikoman po několik hodin cítí téměř "normálně"**

Heroin

- ⌘ aplikace nitrožilní, kouření
- ⌘ navozuje uvolnění, bezstarostnost, opojení, odstraňuje bolest
- ⌘ zpomalené reakce, poruchy koordinace pohybu, zúžené zornice (mióza)
- ⌘ riziko předávkování – ohrožení vitálních funkcí
- ⌘ rychlý rozvoj fyzické závislosti

Substituční program

⌘ Metadon

⌘ Suboxone

- ⌘ náhrada heroínu látkou s podobným (opiátovým) účinkem ve formě tablet
- ⌘ pro osoby silně závislé – s několika neúspěšnými pokusy o léčení závislosti

Ilegální Subutex – nitrožilní aplikace

Syntetické drogy

- ⌘ snaha obejít platnou legislativu (seznam zakázaných omamných a psychotropních látek)
- ⌘ rekreační užívání nezkušenými lidmi – kombinace s jinými psychotropními látkami a s alkoholem – nebezpečné!

Syntetické drogy

- ⌘ **Fenyletylaminy** – stimulans, empatogen
- ⌘ **Tryptaminy** – halucinogen, blízký serotoninu
- ⌘ **Fentanyl** – anestetický účinek 40x silnější než heroin –
možná záměna za heroin – předávkování
pašování z Pobaltí (Estonsko)
terapeuticky - transdermální analgezie – Fentanyl náplast
- ⌘ **GABA** (gamahydroxybutyrát) „tekutá extáze“ –
stimulans, euforie, ve vysokých dávkách
anestetický účinek
- ⌘ **Ketamin** – halucinogen, veterinární anestetikum

První pomoc při intoxikaci

⌘ Příznaky:

poruchy chování

poruchy vědomí

neklid

křeče

První pomoc při intoxikaci

- ⌘ zavolat odbornou pomoc
- ⌘ chovat se klidně, hovořit uklidňujícím tónem
- ⌘ jednoduché pokyny
- ⌘ zajistit dozor! pozor na otevřená okna!
- ⌘ nenechat prochladit
- ⌘ tekutiny
- ⌘ zabránit podání další dávky drogy
- ⌘ zabránit sebepoškození a zranění
- ⌘ připoutat jen při nezvladatelném neklidu

Pozitivní nález v moči

⌘ **extáze - několik dní**

⌘ **pervitin - týden**

⌘ **marihuana – až dva měsíce**

Drogy v graviditě

Zdravotní aspekty:

⌘ hormonální poruchy

dysmenorrhoea/amenorrhoea

⌘ podvýživa

deficit bílkovin, vitamínů, minerálů

⌘ anémie

⌘ infekce, pohlavní choroby

⌘ aborty

Drogy v graviditě

Přímý vliv na vývoj plodu:

⌘ průchod drog placentou

⌘ průchod drog hemato-encefalickou bariérou

**prenatální ovlivnění vývoje mozku
(neurotoxické účinky pervitinu a
heroinu)**

Drogy v graviditě

Nepřímý vliv na vývoj plodu:

- ⌘ deficitní výživa matky →
deficitní výživa plodu
- ⌘ časté abnormality placenty a pupečníku →
hypoxie a deficitní výživa plodu
- ⌘ abstinenční syndrom matky →
prenatální stres plodu, trvalé změny mozku

Drogy v graviditě

Novorozenec

- ⌘ **nižší porodní hmotnost**
- ⌘ **menší obvod hlavičky**
- ⌘ **snížení sacího a jiných reflexů**
- ⌘ **zvýšení iritability (dráždivosti) a plačtivosti**
- ⌘ **prokazatelné změny EEG záznamu**

Drogy v graviditě

Novorozenec:

- ⌘ **poruchy svalového napětí**
- ⌘ **poruchy pohybového aparátu**
- ⌘ **poruchy smyslového vnímání**
- ⌘ **zpomalení psychomotorického vývoje**
- ⌘ **vrozený abstinenční syndrom (heroin)**

Drogy v graviditě

Sociální aspekty

typická gravidní narkomanka:

- ⌘ **mladší než celostátní průměr**
- ⌘ **neprovdaná**
- ⌘ **nezaměstnaná**
- ⌘ **chtěná gravidita v méně než 30%**
- ⌘ **30% nepodléhá žádné prenatální péči**

Drogy v graviditě

Sociální aspekty - po narození dítěte:

- ⌘ pouze 40% dětí zůstává v péči matky**
- ⌘ zanedbávání péče a dohledu**
- ⌘ nevyhovující sociální podmínky -
nedostatek peněz**
- ⌘ nedostatečná postnatální zdravotní péče**
- ⌘ možné odebrání dítěte nařízené soudem**

Drogy v graviditě

Vývoj dítěte v předškol. a školní věku:

⌘ mentální retardace

⌘ snížení koncentrace (udržení pozornosti)

⌘ zhoršení kognitivních funkcí (učení a paměti)

⌘ zvýšená iritabilita (dráždivost) a zvýšená pohotovost k záchvatům křečí

⌘ možné záchvaty vzteku

Potenciace nepříznivými sociálními aspekty.

Děkuji Vám za pozornost.